

Què funciona en educació?

Evidències per a la millora educativa

 FUNDACIÓ
BOFILL

ivàlua✓

Institut Català d'Avaluació
de Polítiques Públiques

Els programes que combaten l'absentisme escolar

Què ens diuen les evidències i com podem avançar?

Presentació: Maribel Garcia (GRET-UAB)

| Webinar | 7 de maig de 2020 |

Presentació

La presentació s'estructura en base a tres qüestions fonamentals:

- *Quina és la situació a casa nostra?*
- *Què ens diu l'evidència que sigui significatiu per al nostre context?*
- *Què podem fer per avançar?*

Quina és la situació a casa nostra?

1. Absència a les classes i desvinculació escolar: Un nou escenari? Quins impactes de les noves condicions? Noves oportunitats?

2. Des del curs 2014-2015 el Departament d'Educació incorpora alguns requeriments als centres educatius en relació a l'absentisme escolar:

- Introducció al sistema d'indicadors de centre (SIC) d'un nou indicador relacionat amb l'absentisme de l'alumnat (primària, ESO, batxillerat i cicles FP) que recull informació de les absències no justificades de més del 5% de les hores lectives del trimestre.
- Incorporació més recent d'un protocol d'àmbit comunitari davant situacions d'absentisme.
- En els documents per a l'organització i gestió dels centres educatius directrius s'incorpora pel registre de l'absentisme escolar com a requeriment als centres i la comunicació immediata a les famílies, però la planificació de les actuacions en la Programació General Anual (PGA) i l'anàlisi i recull de resultats en la Memòria anual del centre (MA) són àmbits en els que la presència de les actuacions sobre l'absentisme és encara molt baixa.
- Poques intervencions destinades a la reincorporació i acollida de l'alumnat absentista, malgrat que recentment es preveuen en el protocol d'àmbit comunitari, establert pel Departament d'Educació.

Quina és la situació a casa nostra?

3. Més enllà de la mitjana estadística: La desigual presència i elevada concentració de l'absentisme escolar en determinades escoles (alta complexitat social) i territoris. Els efectes de la segregació escolar: Desigualtats socials i desigualtat d'oportunitats educatives.
4. Els centres no apliquen els mateixos criteris a l'hora de registrar les absències de l'alumnat ni ho fan amb el mateix rigor. Cultures de centre i pràctiques proactives vs. reactives (més freqüents).
5. Baixa articulació dels protocols d'absentisme amb programes de millora de l'èxit educatiu i plans educatius locals.
6. Més èmfasi en la reducció de l'absentisme regular (>25% absències) i crònic que en la prevenció: Més èmfasi en l'educació secundària que a primària i e. infantil
7. Prima l'orientació de les intervencions sobre els factors individuals i familiars i en menor grau sobre els factors escolars i comunitaris.

Quina és la situació a casa nostra?

8. Llarga tradició del món local en el desplegament de Protocols d'actuació per a la reducció de l'absentisme, però les experiències de coresponsabilitat són menys freqüents.
 - El protocol, condició necessària però no suficient. Risc a una lògica de derivació.
 - Comissions d'atenció a la diversitat i Comissions socials com a estructura de coordinació amb l'entorn per fer front als casos greus d'absentisme. No n'hi ha prou.
9. Els centres que tenen la figura del TIS o educador social apliquen els circuits de manera més àgil i rigorosa. Cal, però, evitar que sigui una figura sobre la que tutors i direcció delega l'abordatge de l'absentisme. Pocs recursos i voluntarisme: Tècnica local d'absentisme.
10. El recurs a la sanció administrativa (DGAIA) o a la sanció penal circumscrit a situacions de vulneració extrema i vulnerabilitat dels drets de la infància.

Què ens diu l'evidència que sigui significatiu per al nostre context?

1. La lluita contra l'absentisme és una “cursa de fons”. Impacte positiu dels programes sobre l'absentisme però no el reverteixen. Les xifres continuen en nivells no acceptables. Component estructural de l'absentisme: Desigualtats socials i cultures de centre.
2. La importància de treballar la **prevenció** i dificultats de revertir l'absentisme crònic.
3. Més enllà de la reducció de l'absentisme cal avançar també cap a la **millora de l'adhesió i l'èxit educatiu** per evitar la desvinculació amb l'escola.
4. Programes uni-modals millor que els programes col·laboratius? Hipòtesi: Resultats a geometria variable segons les causes, segons la complexitat dels centres i de l'absentisme (accions puntuals a accions integrades). Intensius i de curta durada o sostinguts? **La importància de la detecció i identificació de causes i detonants.**

Què ens diu l'evidència que sigui significatiu per al nostre context?

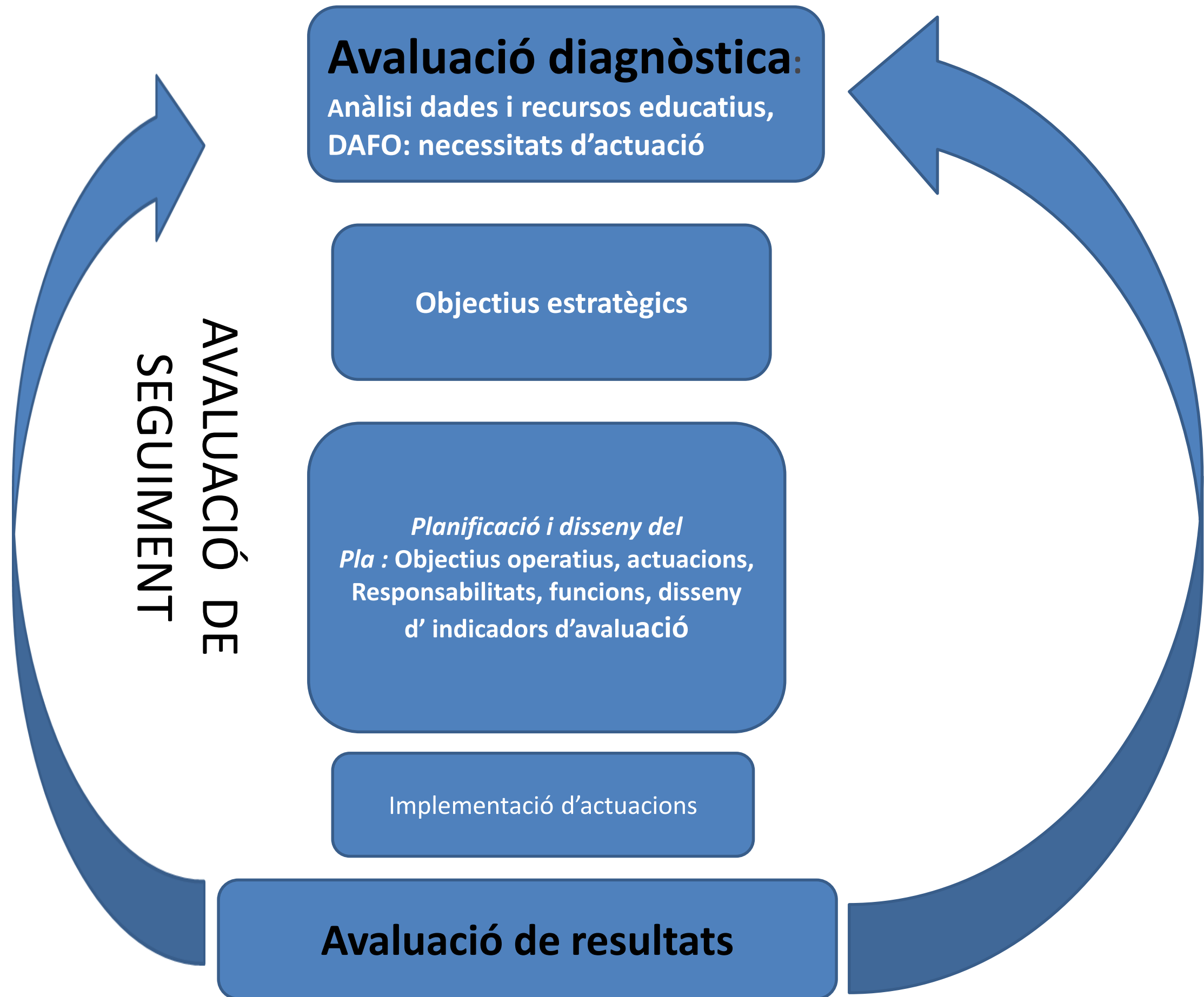
5. Programes, intervencions i actuacions ajustades als cursos i les especificitats d'edats i etapes (infantil, primària, secundària). Més reducció a primària que a secundària. L'etapa secundària té la seva pròpia especificitats: Binomi adolescència-escola. Priorització d'objectius i actuacions individualitzades?
6. Participació de les famílies Programes educatius o comunitaris, formació i pactes: Referències explícites en la carta de compromís educatiu i contractes vinculants. Acompanyament i formació a famílies (ASEF). Quins programes pel perfil de famílies més vulnerables?
7. La baixa efectivitat de les sancions: Del RRI o NFOC a la millora del clima i la convivència escolar: Com avançar mesures generals i de clima escolar?
8. L'organització del centre (i la cultura de centre) pot afectar a l'èxit del programa (metodologies, disciplina, recurs a les expulsions, etc.). Com avançar cap a una cultura de col·legialitat del claustre i coresponsabilitat (centre inclusu i integrat en el territori).

Què podem fer per avançar?

Cinc eixos d'actuació

1. Potenciar **acords institucionals de coresponsabilitat** i la creació d'estructures de coordinació local i de treball en xarxa en el marc d'un **pla educatiu local integrat**.
2. Avançar cap a la **intersectorialitat de les polítiques** socials i les polítiques educatives en el territori.
3. Avançar **des dels protocols d'absentisme cap a la definició de plans integrals d'acompanyament a l'escolaritat per a la prevenció i reducció de l'absentisme i de l'abandonament escolar prematur i la millora de l'èxit**, en els territoris (Coresponsabilitat i lideratge distribuït)
4. Avançar en la **recollida sistemàtica de dades i compartir informacions, diagnòstics** (causes), propostes i resultats.
5. Avançar en una **cultura de l'avaluació col·legiada i integrada** (circular).

Esquema de desenvolupament d'un Pla integral de millora de l'escolaritat i de tractament de l'absentisme escolar

Moltes gràcies per la vostra atenció